

Poštnina plačana v gotovini.

1898 — 1928

PRESVETLEMU GOSPODU ŠKOFU

Dr. ANTONU BONAVENTURI JEGLIČU

KI ŽE 30 LET KOT NASLEDNIK APOSTOLOV DELA
IN TRPI / VOŠČIJO IZ VSEGA SRCA SREČO VSI
MLADCI IN ORLIČI TER MLADENKE IN GOJENKE!

KAKOR JE APOSTOL JANEZ LJUBIL SVOJE KRISTJANE TER JIH
VEDNO OPOMINJAL: OTROČIČI, LJUBITE SE MED SEBOJ! TAKO
NAS VEDNO LJUBITE VI! / KAKOR JE JANEZOV PTIČ OREL,
TAKO SMO VAŠI LJUBLJENCI MI! / KAKOR STE VI VEDNO BLA-
GOSLAVLJALI NAŠE DELO, TAKO NAJ BLAGOSLAVLJA SV. JANEZ
Z ORLOM VAŠE DELO IN VAM DA ŠE UČAKATI SVOJA LETA!

VELIKEMU ORLOVSKEMU PRIJATELJU NAŠ NAVDUŠENI
BOG ŽIVI!

Stric Gnevaš.

5. Glajnika ni doma. »Moliva!«

Gnevaševi čevlji na kveder¹ so škripali, palica je ropotala po skalah. Petanko in Tihožit sta plezala bosa z ene na drugo, stric Gnevaš je pa postal čudovito gibčen in je bil že daleč spodaj.

»Ne vidim, kam bi prijel,« je sopal Petanko. »Strmo je preveč, strmo!«

»Molči!« je šklepetal Tihožit. »Zdi se mi, da se je dvignila tamle ptica.«

»Videc ni bil, če je bila ptica. Zakričal bi.«

Prišla sta na peščena tla.

»Kar spusti se!« je dejal Tihožit. Zdrsela sta navzdol, da jima je zagorelo pod nogami.

»Peče!« je siknil Petanko.

»Čutim!« je dejal Tihožit in krilil z rokama.

Pred njima je vzraslo nekaj temnega in visokega in v to sta butnila. Bil je Gnevaš, ki ju je ujel z rokama.

»Kod hodita! Malo vstran bi šla po skalah, ne pa po pesku. Še ubila bi se.«

Pokazal je z roko navzdol, kjer je v globini pritajeno šumela voda.

»Samo opotekla bi se, pa bi bila tam doli.«

»Taka noč!« je pomislil Petanko. »Še lune ni.« Rekel pa ni ničesar.

»Zdaj pa hitro čez potok! Za mano!«

Kot v omotici sta šla za Gnevašem. Ta je pa izginil v globino kot bi mignil. Tipala sta za njim, se plazila naprej in stopila v vodo.

»Potok!« je zašepetal Petanko.

»Bredi!« je dejal Tihožit.

Potočina ni bila široka in na oni strani je že čakal Gnevaš.

»Tja za skalo stopita! Počakamo, da mesec vzide.«

In sedel je nekam na tla. Dečka sta zlezla nekoliko v breg in sedla.

»Tema je,« je dejal Petanko.

»Molči!«

Petanko je pomislil, če ni Glajnikov vran kje blizu, da bi zakričal. Pa nikjer se ni dvignila senca. Pod njim je šumela voda, tiho kot da se je pravkar zbudila in tam na ovinku je gorela luč.

»Pri Graparju je še svetlo,« je dahnil Tihožit.

»Ni še pozno.«

¹ Pri čevljih na kveder je usnje sešito s podplatom odzunaj.

Petanko je dvignil oči. Visoko nad njim se je rahlo svetli-
kala nekoliko pomrenjena dlan neba z nekaj zvezdami. Gora
Jasnica pred njim je pa segala skoraj do zvezd in kadar je
bežal mimo vrha temen oblak, je mislil, da sè premika gora
in pada, pada...

Dolgo je gledal v svetel kos neba, potem povetil glavo in
zadremal v težke sanje: gore so se podirale, on pa ni mogel
bežati. Težka skala je priletela vanj in ga kar zdrobila.

Tisti hip se je prebudil.

»Hitro pojdi, Gnevaš je že šel.«

Tihožit je stal pred njim in ga drezal v rebra. Petanko se
je predramil in skočil kvišku.

»Pojdiva!, je rekel hlastno.

Čez bregove je svetila luč. Luna je pravkar stopila izza
Jasnice in razlila svojo belino po skalah. Tesno nad seboj sta
uzrla Gnevaša, ki je oprezno lezel kvišku.

»Tiho!« je dejal, ko so prišli na malo planico. Ustavili so
se. V bregu pred njimi je rastlo smrekovje, čez goro je ležal
tesen molk, više gori pa je bilo vse golo, vse sam kamen.

»Glajnik!« je dejal Gnevaš in pokazal z roko na temno
drevje. »Vidva ostaneta tu, jaz grem gor. Kadar vaju pokličem.
prideta, Morda Glajnika ni doma.«

Petanko in Tihožit sta počenila za skalo in trepetajoč zrla,
kako je Gnevaš hitel navzgor. Prečudna tišina je ležala po
gori, le Gnevašev korak je bobnel po kamenju.

Daleč nekje v dolini se je oglasila sova.

»Moliva!« je dejal Petanko, ko je Gnevaš izginitil v temni
senci smrekovja.

6. »Pusti me, pusti me!«

Tesno jima je bilo kot da je legla nanju težka otohlica.
Dolgo sta molila, dolgo. Ko sta končala, je dejal Tihožit:

»Sedaj je stric že davno gori. Kaj mu je, da naju ne po-
kliče?«

Tisti hip je spodaj, globoko nekje v dolini, zaropotalo.
Čulo se je, da gre nekdo po skalah navzgor.

»Nemara Glajnik. Doma ga ni, Gnevaš ga pa čaka. Beživa
k njemu. Tukaj ni varno,« je govoril Tihožit.

»Ne grem!« je dejal vedro Petanko. »Poglej, koliko laže
mu zbežiš tukaj, če bo sploh treba bežati.«

Lomastenje po pločinah je prihajalo vedno bliže in bliže.
Odnokod je rastel šum kot zamolklo godrnjanje.

»Ne grem!« je ponavljal Petanko.

»Dobi te!« je še dejal Tihožit in skočil med skalami na-
vzgor proti smrekovju. Petanko se je vzel pokonci in gledal
za njim. Tedaj je mimo njega nekaj zasoplo, neka žival je
hitela po stezi med skalami.

»Glajnikov ris!« je zazeblo Petanka in počenil je na tla v senco viseče skale. Ris je izginil med skalovjem, za njim pa je prišel po stezi sam divji mož Glajnik. Velik je bil kot Gnevaš in temno oblečen. Lasje so mu padali čez ramena, brado je pa imel rdečo. V roki je držal palico, sopel je težko in si z rokavom brisal čelo.

Nenadoma se je gori v smrekovju zbudil čuden šum. Najprej je jeknilo skozi noč nekaj kot lajež in krik, nato je zakrakalo kot bi vstala jata vran iz prepadov.

»Nekdo je pri meni!« je skoraj zakričal Glajnik in hitel navzgor.

Petanko za skalo se je smejal. Pa ne dolgo.

Skozi drevje je nekaj zakričalo kot Gnevaševo rjovenje. Kamenje je ropotalo, vrani so krakali, vmes je pihal ris, da se je čulo v dolino. Glajnik je hropel, Tihožit kričal in Petanko je mislil, da se gora podira. Že je hotel navzgor, kar priteče po stezi Tihožit, za njim pa sam Glajnik.

»Bežil!« je kriknil Tihožit Petanku in se spotaknil in padel. Glajnik ga je dohitel, planil nadenj, ga z eno roko dvignil in ga kričaje nesel v svoj dom.

Petanko je skočil pokonci ter bežal in bežal, padal in vstajal in poslušal Tihožitov obupni klic:

»Pusti me, pusti me! — —«

Br. Ilija:

Naše prireditve.

Zopet je prišel čas prireditev. Kar vrstile se bodo: odsekovne, srenjske, okrožne, pa še slovensko-zvezna; povsod bo treba pokazati, kaj ste delali pozimi. Pa smo se prireditve že tako navadili, mi in ljudje, ki nas pridejo pogledati, da si nič kaj ne ženemo k srcu, ko nam povedo: Nastopiti bo treba. Tako imamo veliko prireditev, pa malo lepih, posrečenih prireditev, takih prireditev, nad katerimi bi bili gledavci presenečeni, češ: Nismo mislili, da toliko znajo! Poglejmo, kakšne naj bodo naše prireditve, da bodo pokazale naše čelo v pravi luči.

Naše prireditve morajo biti dobro pripravljene. Orlovska organizacija je že po vsem svojem ustroju taka, da ne trpi nobenega polovičarstva. Vsak Orel mora biti »fant od fare«, vsak Orlič »kerlc«, da malo takih. Take morajo biti tudi naše prireditve. Nič polovičarstva, nič površnosti! S prireditvami si sami dajemo izpričevalo in ljudje nas bodo tudi sodili po tem izpričevalu. Zato ne sme biti nobena prireditev kakor nekaj na hitro skrpučanega, na kar je mogoče nastaviti vstopnino. Veliko bolje je, prireditve ne prirejati, kakor pa prirediti površno prireditev. Seveda je pa za dobro prireditev treba veliko dolgega in tihega dela. Če se celo zimo pripravljamo za eno prireditev — ni preveč! Pripravljati se

morajo kajpada vsi, ne samo predsednik in načelnik. Tu ni manjših ali večjih vlog, vse so pomembne. Telovadec, ki nastopi pri vsaki točki, in deklamator, ki nastopi le s kratko deklamacijo, in reditelj — vsi morajo po svoje prispevati k skupnemu učinku! Če eden izmed njih ne stori svoje dolžnosti, trpi celotna prireditev. Pri prireditvi je vsaka stvar važna, proste vaje kakor orodna telovadba, zato morajo tudi tisti najmanjši, ki pri prostih vajah stojijo čisto zadaj, prav tako točno znati vse vaje kakor tisti, ki stoje v prvih vrstah. Nihče ni za nameček na telovadišču, da bi se mu ljudje, ki ne razumejo našega dela, smejali, ko v zadregi lovi gibe za predtelovadci. Tu ni nobenega poskušanja na slepo srečo, vse je že gotovo, vsaka staja na bradlji, vsak izpad in vsak govor; pripravilo pa se je vse to v telovadnici, ljudem se pokaže samo konec, uspeh vztrajnega dela.

Vsaka naša prireditev mora biti disciplinirana. S to stvarjo je pa takole: Bilo je na neki odsekovni prireditvi. Člani so pravkar končali proste vaje, nastopiti bi morali Orlič. Načelnik jih išče med gledavci, kamor so se pomešali, da bi videli članske vaje; zbira jih in hiti, da bi telovadišče ne stalo predolgo prazno; daje znamenje s trobko, pa le nekaj jih priteče k njemu in vsi v eni sapi ga izprašujejo: »Ali jaz kaj nastopim?« »Ali jaz tudi?« »Seveda nastopiš,« odgovarja naglo načelnik, »ti pa sedaj še ne, potem pri vajah s palicami.« Na hitro uredi telovadce, kolikor jih je nabral; že jih misli odpeljati na telovadišče, ko opazi, da enega še ni. »Kje pa je Podgoršekov Polde?« vpraša že ves razburjen. »Tamle je, dobitke od srečolova ogleduje,« mu povedo. »Pojdi brž ponj,« ukaže načelnik in odvede zmedeno četico na telovadišče. Ko se že postavijo kakor je treba za proste vaje, pritečeta še Podgoršekov Polde in tisti, ki je šel ponj. — Vidite, to ni disciplina, pa tudi orlovsko to ni.

Orlič se zasučejo na prireditvi takole: Člani še niso končali zadnje vaje, Orlič že stoje pripravljeni. Nihče ne vpraša: »Ali smo vsi?« ker vsi vedo, da ni nihče pozabil; nihče ne vpraša načelnika, ki stoji pred njimi, kako se napravi ta in ta gib, tudi načelnik ne vpraša: »Ali znate?«, ker ve, da znajo. Tiho stoje in kar nestrpnost čakajo, kdaj se jim bo izpraznilo telovadišče, kjer se bodo izkazali. Na dano znamenje se vsa četa premakne kakor en mož in odkoraka in v trenutku je telovadišče polno rdečih srajc in rdečih obrazov. Vaje pa izvajajo, da bi jih človek kar naprej gledal! In potem so vedno pripravljeni, kadar imajo nastopiti. Nič se ne boje, ali bo šlo ali ne, in nič se jim ne ponesreči. Po telovadbi si oddahnejo; ta ali oni spije pokalico ali poje pomarančo, tudi belega kruha se nihče ne brani. Ko se pa zvečer, nobena mati več ne vpraša sosede: »Ali je vaš že doma? Našega še sedaj ni. Bog ve, kod hodi tako dolgo?« Vsi so že doma in veselo pripovedujejo, kako je bilo na prireditvi, da bi jih bil še tuj človek vesel, kaj šele matere! — Vidite, to pa je disciplina, to pa je orlovsko!

In to ste vi in vsi pravi Orlič. Bog vas živi!

Iz kraljestva mojih malih.

Veseli Stanko.

Prišel je med nas kakor vesela pesem in živel z nami. Tam v drugi klopi si je nabiral učenosti. Povsod je odmeval njegov srebrni smeh: v šoli, doma, na paši. Iz modrih oči mu je odsevala nedolžna duša, ki je bila bela kot snežna ravan. Najrajši je bival pri svojih ovčicah, sam ovčeka »Dobrega Pastirja«. Tisto belo, najmanjšo, je imel posebno rad. In ovčica je poznala njegov vrisk in njegovo pesem. Stekel je za njo, jo dvignil v svoje naročje in ji gladil mehko volno. »Ti si moja,« pa je stekel tudi za drugimi: »O, vse ste moje! Jezušček, tudi ti si pastirček, jaz sem pa tvoja ovčica, prav tista, ki jo držiš v svojem naročju!«

V znamenje poleg potoka je vrezal okvirček. Vanj je postavil podobico Jezusa, dobrega Pastirja. Kadar je prignal ovce na pašo in preden se je vrnil domov, vselej je pokleknil pred podobo in molil za starše, za ovčke, za vse ljudi, pa še za malega Jureka, ki je njegov sosed v šoli.

Zvečer se je pevaje vračal s paše. Objel je vesel svojo mater in pel z njo svoje pesmi. Molila sta skupaj večerno molitev, nato se je Stanko v sanjah že igral z nebeškimi kralci. Ob postelji pa je malo postala mati in molila za svojega Stanka.

Pa Jezusu, dobremu Pastirju, se je zahotelo dobre ovčice: malega Stanka. Še je pasel zjutraj svoje ovce in molil ob znamenju. Molitvi je pristavil: »Ali naj jutri tudi pridem? Nedelja bo!« Vzel je podobico iz okvirčka, jo oklenil med drobni dlani in tiho govoril: »Bojim se zate!«

V nedeljo je Stanko zbolel. Ob vroči glavici mu je ležala podobica, ob mrzlih nogah njegova majhna ovčica in mu jih grela. Poslednjič ji je gladil mehko volno. Smehljaj se je dolgo, dolgo... gledal podobico, v smehljaju zaspal in se prebudil pri Jezusu — dobrem Pastirju.

Vsi domači so pogrešali veselega Stanka in njegove solnčne pesmi. Tudi v naši družinici nam je hudo. Pojdimo v duhu na njegov grobek in ga prosimo, naj nam podari svojo veselo pesem in svojo veliko ljubezen do staršev in belih ovčic.

**Kdor si z igro svoj čas trati — prazno slamo mlati,
Tam, kjer glad mori lenuha — najde pridni dosti kruha.
Prebrisana glava pa pridne roke — so boljše blago, ko
zlate gore.**

Slomšek.

Beraška zgodba.

Pravljica v treh dejanjih.

O s e b e :

Čarovnik Vrtulja.
Trije romarji.
Dva škralta.
Martin, { beraška otroka.
Jože, {
Emil, {
Slavko, { otroci bogatinov.
Drago, {

V ozadju še: pesem vil, pastirjev in delavcev. Godi se v vasi in v gozdu pri čarovniku Vrtulji.

PRVO DEJANJE.

(Godi se na vasi zgodaj popoldne, ko gredo otroci iz šole. Solnce je vroče in blesteče. Pomlad.)

(Martin in Jože prideta počasi z desne.)

Martin. Kaj si počasen kot polž?

Jože. Lačen sem. Še ovsenega kruha nimam.

Martin. Pozabi! Na lakoto pozabiš.

Jože. Ne vem, kako.

Martin. Na drugo misli! Na veselejše stvari! Saj se na svetu vse obrne! In zakaj molčiš? Ali se koga bojiš? Zapoj kakor jaz! (Zapoje.)

Spet pomlad prišla je mlada,
zacvetela je livada,
kdo gre z mano čez polje,
kdo gre z mano pod goré?

Jože. Lahko poješ, ko nisi lačen!

Martin. Sem, že dolgo sem. Smejem se, pa sem lačen, zelo lačen. Pozabim, če pojem.

Jože. Naš oče tudi pojejo. Dolgo pesem o rdeči nedelji pojejo, na koncu pa vselej tako strašno zakričijo, da me je strah. Prav zares me je strah.

Martin. V tovarni na koncu vasi jo pojejo vsi. Polno je ljudi, samih črnih mož, ki preklinjajo in se jezijo, ko gredo zvečer domov.

Jože. Oče pravijo, da dobijo premalo denarja za delo.

Martin. Premalo. Zadnjič so dejali, da bodo prinesli zvečer štruco, pa je niso. Denarja jim je zmanjkalo.

Jože. Zakaj jim ga pa ne dajo več?

Martin. Nočejo. Tisti, ki imajo tovarno, ki so tam gospodarji kot so oče pri nas, tisti nočejo. Potem bi pa njim zmanjkalo.

Jože. Niso dobri ljudje. Pa katekizma ne znajo.

Martin. Molči! Oče so rekli, da so se ga tudi učili, pa da zdaj nočejo nič vedeti iz njega.

Jože. To je pa čudno. Kar se jaz naučim, vem za dolgo.

Martin. Saj oni tudi vedo, samo delajo se tako kot bi ne znali.

Jože. Potem pa lažejo.

Martin. Ni prav, da delajo tako. (Se ozre.) Počakajva še druge, da ne bodo dejali, da imava kaj zase.

Jože. Da me bodo spet zmerjali...

Martin. Ne bodo te. Saj sem jaz zraven.

Jože. Tebe bo pa Emil nabil.

Martin. Ko bom velik in močan, mu bom povrnil.

(Drago, Slavko in Emil pritečejo od desne. Razposajeni so in gosposki.)

Drago. Martene, počakaj, počakaj!

Martin. Saj čakam.

Slavko. Lovi nas, lovi, Martene!

Martin. Ne ljubi se mi. Domov pojdimo!

Emil. Kaj si lačen? (Vzame iz žepa polovico žemlje in mu jo vrže.) Na, jej!

Martin. Kakor psu si mi jo vrgel. Ne maram!

Emil. Zal ti bo, nimaš vsak dan žemlje.

Martin. Pa kar mi daš, mi daj pošteno!

Emil. Beži no! Vzel bi jo. Saj doma te čaka gotovo samo ričet ali pa krompir v oblicah.

Martin (zamišljeno). Ko bi le bilo tako!

Jože. Joj, ričet!

Slavko. Ričet, brrr...

Drago. Zakaj pa še pri vas ne jeste vsak dan mesa?

Martin! Predrago je. Nimamo denarja. Še v nedeljo ga ne vidimo.

Emil. To je zato, ker je tvoj oče delavec. Moj oče je pa trgovec in ima veliko denarja.

Martin. Naš oče pa pravijo, da denarja ni treba, samo, da smo zdravi in poštenei.

Drago. Kaj pa dobiš potem na koncu leta, če prineseš iz šole dobro izpričevalo?

Martin. Kaj dobim? Meni nič ne plačajo, če se dobro učim. Saj se zase. Veseli so pa vsi.

Emil. O, mene pa stric obdari, pa oče in mati in še vsakdo, komur izpričevalo pokažem.

Drago. Mene tudi obdarijo.

Jože (žalostno). Mene pa nič.

Slavko. O, kaj si ti tudi tukaj?

Drago. Glej ga, kako je ves čas tiho!

Emil. Boji se nas. Slabo vest ima.

Drago. Dajmo, izprašajmo mu jo! (Drago in Slavko zgrabita Jožeta.)

Jože (se ju otepa). Pustita me! Domov moram!

Emil. Saj pojdeš! Glej, zakaj si tako majhen in bled in slabo oblečen? Bodi tak kot mi, pa te ne bomo topli. Na to stran hodimo iz šole sami gosposki, veš, gosposki. Taki kot si ti, hodijo na ono stran proti tovarni.

Jože (zajoka). Mama, mama! Pustite me!

Slavko. Zdaj te še ne bomo. Nekaj te moramo še naučiti.

Emil. Dajmo, naučimo ga še kaj!

Drago. Pozdravljati nas noče tako kot se mi!

Emil. Saj res! Kako nas boš pozdravljal?

Jože (preneha jokati in govori čudno trdo). Dober dan!

Drago. Ne tako, tako je po beraško.

Jože (govori še bolj uporno). No pa: Hvaljen Jezus!

Drago. Tako boš pozdravil gospoda kateheta.

Jože. Drugače pa ne znam.

Emil. Kako smo ti ondan rekli?

Jože (molči).

Emil (ga strese). Kaj si pozabil? (Jože znova zajoka.)

Martin (skoči med nje). Pustite ga!

Drago. Kdo to pravi?

Martin (samozavestno). Jaz!

Slavko (porogljivo). Ti?

Emil. Še njeга dajmo! V šoli se baha, da več zna kot mi, ki smo bogati. Kaj boš, tak berač! (Prime ga za ramena, Martin se nekaj časa otresa, potem obstoji mirno in gleda Emilu naravnost v oči.)

Martin. Kaj mi hočeš?

Emil. Poglej, da nisi močan! Dolgo sem te iskal, sedaj te imam! Vedno mi nagajaš.

Martin. Jaz? Ne vem, da bi...

Emil. V šoli mi nikoli ne pokažeš naloge!

Martin. Sam si jo naredi! Saj si gosposki in učen!

Emil. Temu Jožetu si jo pa.

Martin. Revež je in bolan. Doma mora ves dan pomagati, da morejo živeti, pa nima časa, da bi se toliko učil. In še vi ga preteplate!

Emil. Odslej jo boš tudi meni pokazal!

Martin. Ne bom! Nalašč ne! Zato ne, ker me siliš.

Slavko. Dajmo, naredimo mu kaj!

Martin (skoči nenadoma pokonci). Ničesar mi ne boste! (Sune Draga in Slavka od Jožeta.) Pustita ga!

Emil. Oho, tako se pa nismo zmenili! Dajmo ga! (Emil in Drago skočita na Martina in ga po kratkem prerivanju vržeta na tla Slavko tolče medtem Jožeta po hrbtu.)

Jože (joka). Mama, mama!

Martin (jezno). Kaj mi hočeta?

Emil. Ali boš v šoli držal z nami?

Martin. Kadar boste prav delali, zmeraj.

Drago. Kdaj pa ne delamo prav? (Ga sune.)

Martin. Daj mir!

Emil (ga sune še parkrat, potem vstane z njega). Zdaj vidiš, da smo mi močnejši.

Martin. Trije ste in siti ste!

Emil (k Jožetu). Kaj pa s tem?

Slavko. Vprašaj ga, kako bo pozdravljal!

Emil. Sa se ne da pregovoriti. Kako boš pozdravljal?

Jože (jokaje). Mir mi dajte!

Emil. Še par mu jih naloži, potem ga pa pusti!

Slavko (bije Jožeta po hrbtu, glavi, kamor prileti). Na, da boš vedel, kdaj nas nisi ubogal!

Martin (sili k njemu, drugi ga zadržujejo). Dajte mu mir!

Emil. Pusti ga! Kaznovan mora biti!

Drago. No, sedaj ima dostil (Slavko še enkrat udari Jožeta, potem ga spusti.)

Emil. Pojdimo! Doma nas že čakajo. (Odhajajo.)

Slavko. Pozdravljena, berača! Le jokajta! (Odidejo.)

(Nekaj časa molk. Jože pridušeno joka. Martin se naslanja na drevo in molči. Iz ozadja se začuje pisk sirene.)

Martin (se zdrami). Ena je. Pojdiva! V tovarni piska.

Jože (jokaje). Zakaj me pretepajo?

Martin (zamišljen in jezen). Ne vem. Hudobni so.

Jože. Kaj sem jim pa naredil?

Martin. Revež si, berač si!

Jože. Ali je to greh?

Martin. Seveda. Ni zapisan v katekizmu, pa je vendar.

Jože. V šoli so pa ondan povedali, da je bil tudi Jezus revež.

Martin (ne ve, kaj bi rekel). Bil, bil, seveda je bil. Zato so ga pa križali.

Jože (premišlja). Zato?

Martin. Pustiva to in pojdiva!

Jože. Mama bodo jokali, če jim povem, da so me preteпали in zmerjali.

Martin. Pa nikar ne povej! Molči! Hudo jim bo.

Jože. Hudo. Ves večer bi jokali.

Martin. Jaz tudi ne povem, kadar me nabijejo. Če prijokam domov, rečem, da sem padel in se udaril.

Jože (po kratkem molku). O, ko bi bil tudi jaz bogat! Ne bi me topli in lepo bi bil oblečen.

Martin. Jaz pa nočem biti tak kot oni. Samo zdrav in močan bi bil rad, da bi lahko delal. Pa pošten tudi. Potem lahko živiš, pravijo oče.

Jože. Ko bi bil zdrav in močan! — Pa nisem.

Martin. Te še boli?

Jože. Duši me in vsak dan pod večer me boli glava.

Martin. Berača sva in še zdrava nisva.

Jože. Oni so pa zdravi in močni in gosposko oblečeni kot otroci v šolskih knjigah. Govore gosposko kot bi se spakovali.

Martin. Tako govori kakor so te mati naučili! Najlepše je!

Jože. Njim pa to ni všeč.

Martin. Pusti jih!

Romar (pride z desne, resen in star, v haljo oblečen).

Jože (polglasno Martinu). Tujec!

Martin (ga prime za rokav). Pojdiva!

Jože. Počakaj!

Romar (ju opazi). No, dečka, kaj pa vidva tu?

Jože. Iz šole greva.

Romar. Iz šole? Nista prav med prvimi!

Martin. Nisva. Pa sedaj bolj pohitiva. Lačna sva že.

Romar. Hudo je, če je človek lačen.

Jože. Hudo. Midva sva večkrat.

Romar. Glejta, poznam vaju. Stari čarovnik Vrtulja me je poslal k vama.

Martin. Čarovnik Vrtulja? Saj ni čarovnikov na svetu. Samo v pravljicah živijo, v takih pravljicah, ki se ne gode več.

Romar. Še živijo, da pomagajo ljudem, kadar je potreba. Hudozne kaznujejo, dobrim plačujejo vrline.

Jože. Tudi jaz ne verjamem. Pa kaj bo čarovnik Vrtulja z nama?

Romar. Veliko bi vama rad povedal in vama naklonil dobrot.

Martin. To bi že bilo, če ni vse skupaj bajka.

Romar. Ni bajka! Jaz sam vaju popeljem k njemu.

Jože. Kdaj?

Romar. Takoj sedaj!

Martin. Pa, če ne pojdeva?

Romar. Pojdeta, ker hoče tako čarovnik Vrtulja.

Jože. Jaz bi šel..

Martin. ... če grem še jaz, kajne?

Jože. Tako je.

Romar. Pojdeta in takoj! Čarovnik Vrtulja ukaže in zgodi se. Zato bosta ubogala.

Martin (molči).

Romar (prime oba za roko). Pojdim! (Dečka se navidezno brani.)

Martin. Mati me čakajo.

Jože. Mene tudi!

Romar. Vrneta se zdrava in močna in bogata in oče in mati bosta še bolj vesela.

Jože (po premisleku Martinu). Pojdiva!

Martin (se uda). Naj bo v božjem imenu!

Romar. Tako je ukazal čarovnik Vrtulja! (Odidejo na desno.)

(Zavesa pade.)

DRUGO DEJANJE.

(Godi se v gozdu. Med starimi drevesi je kamnita miza, za katero sedi čarovnik Vrtulja, ki drži v rokah dolgo zakrivljeno palico. Okoli je razvrščenih več skal za sedeže. Dva škrata stojita na levi strani in se pogovarjata. Solnce pravkar zahaja.)

Prvi škrat. Tiho, tiho, dan ugaša.

Drugi škrat. Vile bodo zapele.

Prvi škrat. Čas je že, da se romarji vrnejo.

Drugi škrat. Trudni so in poti skozi gozd so naporne. Zato jih ni!

Prvi škrat. Kdaj sem že jaz doma!

Drugi škrat. Jaz tudi! Pa bila sva samo spodaj v vasi, malo cest sva prehodila, oni so pa hodili po vsem svetu.

Prvi škrat. Novic bodo prinesli polne vreče. In še pripeljejo koga.

Drugi škrat. Bog daj! Gotovo ga bodo, vsakokrat pripeljejo koga. Najrajši mlade ljudi, otroke, ki jih stric posebno ljubijo.

Prvi škrat. Stric Vrtulja so dober človek.

Drugi škrat. Za dobre ljudi.

Prvi škrat. Seveda, za dobre. Kjer je pa krivica in nepoštenje, tam tudi stric vzrojijo in pokažejo trdo pest.

Drugi škrat. Na svetu je veliko krivice.

Drugi škrat. Res in stric so najbolj hudi na tisto, ki jo prizadevajo bogati ubogim.

Drugi škrat. Res je. Bogatim povedo strašne zgodbe iz svoje stare knjige.

Prvi škrat. Iz tiste knjige poje beseda kakor iz božjih ust, vsa je krepka in mlada.

Drugi škrat. Stric znajo. — Pa glej, solnce se je dotaknilo gor in bo kmalu zatonilo.

Prvi škrat. Tiho, tiho, vile pojejo! (Posluhmeta.)

Vile (v ozadju pojo kot bi bile nekje pod nebom. Glasovi so čisti in rahli).

Solnce, solnce, kam si svoje luči skrilo?

Cvetje je po poljih naših ugasnilo,

ceste k goram se razpenjajo v temoti.

Solnce, solnce!

Drugi škrat (ko vile utihnejo). Lepo slovo!

Prvi škrat. Lepo. Pa glej, tema je nastala in treba bo prižgati luči.

Drugi škrat. Prižgiva!

(Škrata začneta prižgati raznobarvne svetiljke in jih obešati po drevju, da se prostor, ki je bil že temen, razsvetli. Največjo in najlepšo postavita na mizo pred Vrtuljo.)

Vrtulja (star mož z belo brado in velikimi naočniki, pogleda od knjige na škrata in vpraša z globokim glasom). Ali romarjev še ni?

Prvi škrat. Ni še, striček. Daleč imajo in počasi hodijo. Gotovo so že trudni.

Drugi škrat. Seveda so. Pa pridejo najbrž kmalu. Morda so že ob robu gozda.

Vrtulja. Pazita, kdaj pridejo!

Prvi škrat. Bova, striček!

(Vrtulja se nagne nad knjigo in bere. V dalji zazvoni večernico. Skrata sedeta na skale in molčita. Ko zvonovi umolknejo, se oglasi pastirska pesem s planine.)

Pastirji (glasovi so temni in močni).

Eden: Moj bratec Janko je odšel v dolino
in zrušil v krvi se na mestni cesti;
oj, kdo mi bo za grob njegov povedal?

Vsi: Oj, kdo mi bo za grob njegov povedal,
da mu poneseš rož planinskih nanj?

(Pesem utihne.)

Drugi škrat. Samo žalostne pojo pastirji.

Prvi škrat. Pod večer, ko so trudni. Zjutraj pa vriskajo od mladosti in radosti. (Skoči pokonci.) Čuj, nekdo prihaja! (Skoči nekoliko naprej.) Aha, prvi romar je že tu.

Drugi škrat. Samo prvi. Mislil sem, da pridejo vsi naenkrat.

Prvi škrat. Strica zbudi!

Drugi škrat (stopi k mizi). Stric, prvi romar se vrača. Takoj bo tukaj.

Vrtulja (dvigne počasi glavo). Vrača se? Zadnji čas je že bil! Noč je na pragu in lahko bi zašel.

Drugi škrat. Samo eden prihaja šele.

Vrtulja. Naj pride sem!

Prvi romar (pride ze leve. Truden je in počasi stopa ter si briše potno čelo).

Vrtulja. Vendar si prišel!

Prvi romar. Sem, pa ne vem nič dobrega. Dolina je bogata in ljudje v belih hišah objestni in gosposki in niso hoteli sprejeti berača.

Vrtulja. Govori!

Prvi romar. Ukazal si mi, naj pogledam v hiše bogatih, in sem šel. S plahim srcem sem trkal na vrata, pa skoro povsod so me odpodili, češ, da nimajo navade sprejemati ubogih. Ponekod so me celo s psi nagnali. Ljudje so v teh hišah vsi lepo rejeni in blestijo v zlatu in svili. Srca pa nimajo nič. Glej, stric, tako ravnanje je nepošteno in ga je treba kaznovati. To premisli, stric! Končal sem.

Vrtulja (zamišljeno brska po knjigi). Težke stvari so to in bridke. Počakajmo še drugega romarja!

Drugi romar (stopi ta hip s krepkim mladostnim korakom z leve in se vedro postavi pred Vrtuljo). Sem že tu!

Prvi romar. Čudno dobre volje si!

Drugi romar. Joj, moji ljudje so božji!

Vrtulja (se vzravna). Poslal sem te v beraške kočje. Govori in povej, kaj si videl in slišal!

Drugi romar. Veliko. Boječe sem trkal na vrata lesenih koč, pa povsod so mi odpri in videl sem ponižne obraze. Zdi se mi, da so še preveč ponižni. Sprejeli so me s prijazno besedo, ki je tekla od srca, in mi dali od vsega, kar so imeli, in me posadili na častno mesto.

Prvi romar. Vse ravno narobe kot pri meni.

Drugi romar. Ne vem, kako je bilo s teboj. Ti ljudje v lesenih kočah so čudno bledi in upali. Nimajo kruha, leže na tleh in so raztrgani in bosí. Tožili so o krivicah, ki se jim gode, in o težkem delu in slabem plačilu. Pa vendar so tako dobri in gostoljubni! Zato bo treba pomagati!

Vrtulja. Tvoja pot je bila sladka in bridka.

Prvi romar. Moja grenka in žalostna.

Vrtulja. Obema bom pomagal. Zakaj pisano je, da se mora vse zravnavati, kar je krivega.

Prvi škrat (ki je stal tačas na levi in gledal v noč, priteče k mizi). So že tu, so že tu! Dva pelje s seboj, dva otroka. Joj, kako sta bleda in majhna!

Vrtulja. Kdo je?

Prvi romar. Tretji romar prihaja.

Tretji romar (pride z leve in pelje Martina in Jožeta, vsakega z eno roko). Dober večer, prijatelji! Čakate name?

Drugi romar. Zadnji si!

Tretji romar. Zame pot ni prehuda, a tadvá komaj še stopata.

Vrtulja. Moje naročilo si izpolnil?

Tretji romar. Do zadnjega, stric. Vse je bilo tako, kakor si povedal. Bogati otroci so objestni in razuzdani. Ta dva sta trpela od njih, ker sta bolna in slabotna.

Vrtulja. Poznam ju dobro. Poštena sta, zato sta pod mojim varstvom. (Martinu.) Ali me poznaš?

Martin. Ne dobro. Slišal sem med potjo o vas, bojim se vas pa ne.

Jože (polglasno). Jaz tudi ne. (Se skrije za Martina.)

Vrtulja. Reveža sta in bolna, a dobra. Zato vama bom pomagal. Počakajta! (Se sklóni nad knjigo in nekaj polglasno bere, drugi molče.) Povejta mi, kaj bi rada? Pet reči vama dam na izbiro in za tri se lahko odločita takoj. Te reči so: moč, denar, poštenje, zdravje in mladost. Izberita si tri stvari!

Martin (ponavljá). Moč, denar, poštenje, zdravje, mladost. Ali se smeva pomeniti med seboj?

Vrtulja. Seveda!

(Martin in Jože v živahnem pogovoru, Martin dopoveduje nekaj Jožetu. Drugi ju smehljaje opazujejo.)

Prvi romar. Radoveden sem, kaj bosta izbrala.

Drugi romar. Želel bi, da bi pogodila. Potrebna sta pomoči in vredna tudi!

Tretji romar. Saj tudi bosta. Ta večji je čudno brihten. Zna si pomagati!

Vrtulja. Mir!

Martin (stopi k Vrtulji). Izbrala sva.

Vrtulja. Kako?

Martin. Misliva, da je najbolje, da nama daste zdravja, poštenja in mladost. Drugo tako ali tako potem sama dobiva.

Vrtulja. Blagor vama! Najboljši del sta izbrala! Zdrava bosta, poštena in mlada, ko prideta domov.

Romarji. Amen.

Vrtulj. Glejta, tako je zapisano (bere): »Kdor bo tiste dni zdrav in mlad in pošten, bo kakor hrast vrh gore, videl bo do neba in do prepadov, sam bo pa silen in se ne bo zrušil.« (Martinu in Jožetu.) Bodita taka!

Prvi škrat (priteče). Sove so vstale iz prepadov in k polnoči raste noč.

Tretji romar. Treba bo oditi.

Vrtulja. Pojdete vsi. (Prvemu romarju.) Ti boš stopil med bogate in oznanjal grozoto prihodnjih dni. (Drugemu.) Ti pojdeš v predmestne ulice in v lesene kočice in poveš besede upanja v tolažbo. Brez upanja se ne da živeti. (Tretjemu.) Ti pa pojdi z otrokoma. Pelji ju spet domov, da ne zgrešita pota. Bog vas vse blagoslovi!

Romarji. Amen.

Martin. Zbogom, stric!

Vrtulja. Zbogom! (Jima poda roko, nato sede za knjigo in se vtopi v branje.)

Prvi romar. Pojdimo! (Romarji in Martin ter Jože odidejo na levo. Skrata gledata za njima, nato ugasneta nekaj luči.)

Prvi škrat. Tako, sedaj pa čakajmo jutra. Še polnoči ni.

Drugi škrat (zaspano). Bože moj, zaspal bom.

Pastirji (pojo daleč v planini).

Eden: Joj, kako je daleč še do jutra
in moj stražni ogenj že ugaša!

Vsi: Mi pa pojdemo čez daljno goro
in razpnemo solnce čez nebesa.

(Pesem počasi ugaša in ko umolkne, pade zastor.)

Trnovčan:

Hiša v cvetju.

*Nageljni v oknu gorijo
in rožmarin zeleni,
lilije v vrtu dišijo,
hiša vsa v solncu blesti.*

*Polje pred hišo zgineva
v daljo, kjer svet je neznan,
mladec pred hišo prepeva,
vriska čez solnčno ravan.*

Prof. Fr. Pengov:

Prijatelji in sovražniki mravelj.

Nejček in Rozika sta se tako zaverovala v »mravske kužke«, da nista opazila čudne prikazni, ki se je trkljala proti njima kakor cestni valjar. Rozika se je pravkar obrnila proti bratcu, da ga opozori na novo burko malih psičkov, ko uzre novega prišleca, ki je bil že čisto blizu nje. Vsa prestrašena odskoči pred orjaško, zamazano, luskasto pošastjo, še najbolj podobno orjaški želvi, ki je vneto iztezala svoje tipalnice, očitvidno z namenom, da najde in pograbi našo ubogo, malo Roziko in jo pohrusta.

Preplašena se skrijeta otroka za Formikulo.

»Joj, kakšna spaka! Fuj!« šepče Rozika. »Prosim te, pelji naju hitro spat ven!«

»Ali kaj grize?« vprašuje Nejček, ki si niti pogledati ne upa izza Formikulinega hrbta.

»Le nikar se ne bojta!« ju tolaži Formikula. »To je le eden izmed slepih kočičev ali prešičkov, ki jih je v gnezdu na stotine.«

»Na stotine?« se zgraža Rozika. »Hu, strah in groza!«

Nejče pa se vendar opogumi, da prileze iz svojega skrivališča in si ogleda pošast natančneje.

»No, posebno lepa ravno ni,« presodi z bistrim očesom. »Pa zakaj mravljinici teh kočičev ne pojedjo, ko sicer tako radi uživajo grde reči? Potem bi jim tudi ne bilo treba hoditi venkaj na lov.«

»Da bi pohrustale uboge, slepe kočiče?« odmazuje Formikula presenečena z glavo. »Ne, to bi bilo zelo nespametno. Kajti, prvič nosi kočič debel oklep, da mu ni lahko priti blizu, drugič je pa to zelo koristen someščan, ki vrši v gnezdu službo zdravstvene policije in uničuje odpadke.«

»Tako?« pravi Rozika, ki je postala vse bolj pogumna, odkar je izvedela, da je zver slepa in je torej ne more videti; »potem pa ravna kakor psi v Carigradu, o katerih smo se učili v naravoslovju, ali se še spominjaš, Nejče?«

»Kaj bi se ne? V šoli so nam povedali, da bi morali vsi Turčini s kristjani vred umreti za kolero in mrzlico, ko bi ne bilo tam na pol divjih psov, ki požro vse, kar leži po cestah nesnage in mrhovine.«

Počasi je drsel beli kočič naprej, vedno dotikajoč se tal z vsem trupom.

»Prav tako hodi kakor slepec s palico,« meni Rozika. »Ali vidiš, kako tipa s tipalicama po tleh pred seboj? Smili se mi uboga stvar; kako grozno mora pač biti, če je kdo slep!«

»In vendar večina bitij, ki žive tod, nima vida; čemu naj bi jim tudi bile oči v temi!« pojasnjuje Formikula.

»Na to pa res nisem mislila,« se izgovarja Rozika, ko gredo po enem izmed mnogih zavitih predorov skozi dvorano naprej. Prišli so do ene izmed mnogobrojnih otroških izbic, ki izpolnujejo v gnezdu

vse gorenje nadstropje. Izba je bila polna majhnih mravskih ličink, ki so bile položene v skupinah natančno po velikosti, »kakor majhni otroci v šoli«, si je mislila Rozika.

Mnogo dojilj si je prizadevalo, da bi nasitile trumo otrok; tega prizora se Rozika kar ni mogla dovolj nagledati, vsa očarana je ploskala z rokami.

»Jej, kako lepo znajo mravlje svoje malčke pitati!« je vzklikala. »Prav tako je kakor v gnezdu lačnih ptičic, ki odpirajo vse obenem kljunčke in čivkajo po hrani.«

V nekem kotu se je zdelo, kakor da se strežnice o zelo važnem vprašanju resnobno posvetujejo. Eno izmed detet je bilo namreč vsled neprestanega pitanja očitno mnogo krepkejše od drugih; živo se je sukalo sem in tje, da bi se oprostilo svoje srajčke. Takoj so prihitele strežnice, da mu pomagajo pri levenju in zdaj se posvetujejo, ali naj bi prestavile gojenčka-nebogljenčka v višji razred ali ne. Sklep se je glasil: Malček je zrel za napredovanje. Takoj ga rahlo pograbiijo in odhite ž njim proč, da ga izroče novim oskrbnicam.

Zapuščene bele ličinkice so zdaj zastoj odpirale lačne gobčke, kajti trenutno ni bilo nikogar, ki bi jim jih mašil. Ta prizor je bil tako smešen, da je na vso moč zabaval naša otročiča.

Nečadoma pa prikuka iz luknjice nad ličinkami majhen, zločest obraz in strmi poželjivo navzdol. Izražal je potuhnjeno lokavost in čeljusti sta se odpirali in zapirali na vso moč značilno. Za obrazom se je sunkoma prikazalo majhno telesce, pošast je planila na eno izmed najtolstejših ličink, jo pograbila in ž njo takoj spet izgnila v luknjici.

Za trenutek sta otroka od strahu kar onemela.

»Joj!« zavpije Rozika, »volk je odnesel enega izmed mladičev!«

Strežnice prihite zdaj nazaj — niti sanjalo se jim ni o žalostni zgodbi, ki se je pravkar odigrala — in pitajo malčke, jih umivajo in krtačijo, kot da se ni nič zgodilo.

Formika vzdihne in reče žalostno: »Da, Rozika, prav imaš; mladiča so nam uropali, iz njega se nikdar ne razvije mravlja.«

»Pa zakaj ne?« vpraša Nejče.

»Zato, ker so ga že umorili in se zdaj ž njim gostijo,« odgovori Formikula s solzami v očeh.

Rozika objame Formikulo in jo ljubeznivo boža; govoriti si ni upala, kajti bila je sama na tem, da udari v jok, tako jo je pretresla vsa ta žaloišča.

»Prihuljeno bitje, ki sta ga pravkar videla, otroka,« reče Formikula, »je eden izmed mnogoštevilnih mravskih sovražnikov. Stanuje v majhnih hodnikih, ki si jih napravlja v stenah naših gnezd in preži neprestano, da dobi v čeljusti kako naše dete in ga zanese v svoj brlog. To so naši tatovi in roparji, kačaki naše dežele, zato tudi bivajo v umazanih, ozkih ulicah, iz katerih se prikažejo samo takrat, kadar vrše svojo podlo obrt.«

»Hvala Bogu, da te nadloge ni po drugih mravljiščih,« meni Nejče.

»O, da bi res bilo tako!« pojasnjuje Formikula. »Toda te roparice se klatijo tudi po mestih in vaseh naših sorodnic, kakor so n. pr. krvavordeča gozdna mravlja (Formika sangvineja), rdečebradka (Formika rufibarbis), črna gozdna mravlja (Formika fuska), travniška mravlja (Formika pratensis). Pa tudi druge vrste, kakor bojeviti mrav *Polyergus*, dalje rumeni *Lasius alienus*, *Myrmika* in *Tetramorium* niso brez nje.«

Odprtih ust posluša Nejče, potem pa vpraša:

»A zakaj ne vdero večje mravlje za njimi, da jim otmejo žrtve? Če se oglasijo tatje pri ljudeh, pošljejo za njimi policijo in volčje pse, da jih zgrabijo in prinesejo ukradeno blago nazaj!«

»Naše sestre ne morejo za roparicami, ker so njihovi brlogi tako ozki, da mravlje sploh ne morejo vanje,« razlaga Formikula. »Pa je še drug vzrok. Roparice prebivajo med nami v silno močnih naselbinah, so zelo pogumne in imajo nevarno želo; ker so takoj majcene, jih velike gostilke le s težavo opazijo. Le odkopljita enkrat prav previdno gnezdo, kjer bivajo poleg velikih mravelj tudi male, rumene tatice (po Slovenskem jih je dovolj): videla bosta, kako se valja velika in močna krvavordeča Sangvineja, ki so jo napadle tatice, besno po tleh ter skuša sovražnice ugrizniti in jih polititi s svojim strupom. Toda kaj hoče, ko jih pa ne najde ter grize in strelja tako rekoč v zrak! Male tatice so baš vsled svoje majhnosti strašne in nepremagljive sovražnice, ki jih morajo večji mravi hoče-nočeš trpeti poleg sebe. Tudi ta nova izkušnja bo izpopolnila vajine predstave o mravskih mestih. Povejta mi torej: V čem so podobna naša mesta vašim človeškim naselbinam?«

»No,« reče Nejče, »v tem, ker jih stražijo policaji in vojaki.«

»Da, in vaši mladiči so razvrščeni, kakor razredi po naših šolah,« pristavi modra Rozika.

»Potem imate delavce in zidarje in tesarje,« nadaljuje Nejče, »ki znašajo igle v mesto, delajo stebre in pokrivajo z iglami streho.«

»In stename,« poudari Rozika ponosno, »so kužki za v naročje.«

»In slepi kočiči,« jo prekine Nejče, »so zdravstvena policija.«

»In krvoželjna zver!« zakliče Rozika. »Glej, Formika, nisi nama še povedala, kako se imenuje.«

»Bežna *Solenopsis* (*S. fugax*),« reče Formika otožno.

»No, *Solenopsis* so tatice, ki stanujejo v ozkih ulicah, kamor policija ne more za njimi.«

Trnovski Orlič izletijo.

Orliči imamo prav posebno veselje za izlete. Trnovski Orliči smo napravili lani kar dva, ker radovedni nismo malo. V juniju smo bili na Turjaku, kjer smo videli grad tudi od znotraj. Posebno so nas zanimala strašna grajske ječe in lobanje nekdanjih vitezov.

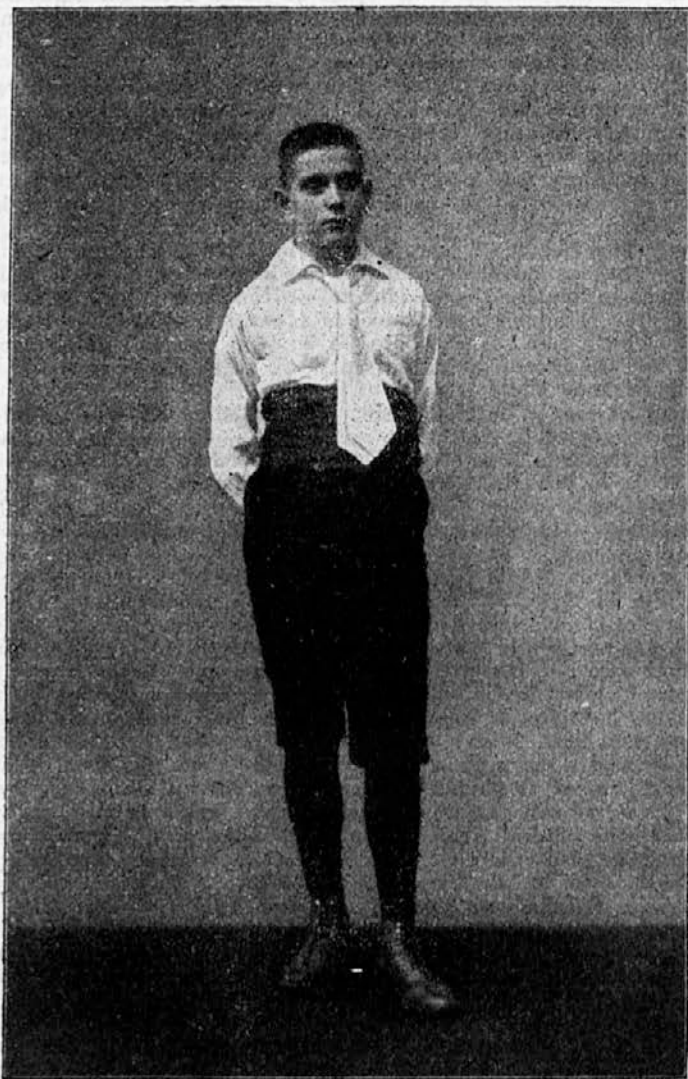
Pa ni še minil teden po tem izletu — že smo se spravili nad vaditelja in ga željno izpraševali, če bomo šli letos še kam na izlet, — »Če boste pridno ubogali in redno telovadili in če bomo pri tekmah zopet dobili prapor, potem gremo gotovo.« — Juhuhu! To smo bili veseli! To smo telovadili in se pripravljali in si 21. avgusta pri tekmah znova priborili prehodni prapor! Le pogledjte ga na sliki! Na izlet bomo torej šli, samo kam, to nas je skrbelo. Sedeli smo nekega dne na tratici ob telovadišču in se pomenkovali, kam naj bi šli. Kar se oglasi naš Janko: »Kaj pa, če bi šli na Bled?« — »Saj res, na Bled, na Bled!« smo se navduševali vsi križem, »tam je jako lepo in kopali se bomo lahko!« — »No, pa na Bled,« je potrdil vaditelj, čeprav ni bil nič kaj zadovoljen z našim predlogom, skrbele so ga finance. Odločili smo se za soboto, če bo lepo vreme. Vaditelj nam je še naročal, kaj vse moramo pripraviti za seboj. Orliči, da bi vi videli, kakšno pripravljanje je to bilo!

Vendar smo le dočakali tisto srečno soboto. Ko smo zjutraj vstali, smo najprvo pogledali, kakšno je vreme in joj, to smo bili žalostni! Nad nami so viseli temni, črni oblaki, vsak hip bi lahko začelo deževati, in še grmelo je in se bliskalo! Spomnili pa so se starega pregovora: veliko grmenja malo dežja. In res! Čim bolj se je bližala ura odhoda, tem bolj so se umikali oblaki — in juh! — ob 12 je že prav lepo posijalo dobro sončce!

Vaditelj nam je naročil, da se zberemo ob štirih popoldne v Domu. Mislite morda, da je kdo prepozno prišel? Ko je bila v trnovskem zvoniku ura tri, smo bili že vsi zbrani. Točno ob štirih je prišel vaditelj in pregledal, če je vse potrebno pripravljeno. Ob petih zatrobi naš Janko za nastop, vaditelj pa nas prešteje in vpiše: bilo nas je 17, mlajši so seveda ostali doma, pa ne brez solz. Potem stopimo v krog ter zapojemo »Orel leti prot goram« in »Jaz pa pojdem na Gorenjsko«. Nato se uvrstimo v tristope in odkorkamo skozi mesto proti kolodvoru. Vsak je nosil svojo odejo, nahrbtnik, vrhu tega smo imeli še dve plahti za šotor in kotel za kuhanje. Naši trobentači so med potjo prav z veseljem trobili. Tako smo junaško korakali skozi mesto in vsi so gledali za nami in so gotovo mislili, da gremo na vojsko! Na kolodvoru so nam dali poseben voz, kakor se taki četi spodobi. Ob sedmih smo zdrdrali skozi slavno mesto Šiška proti »Gorenjsčemu, kjer je fletno in so visočje gore«. V vozu smo peli in vriskali, tako zelo nam je srce poskakovalo! In tako smo se pripeljali na Javornik, stegnilo se je pa že v Kranju. S kolodvora krenemo v grozni temi proti hiši, kjer nam je vaditelj oskrbel prenočišče. Vaditelj nakupi vse potrebno za kuhanje, nato pa se spravimo na mrvo. To je bilo veselje! Še dolgo nismo mogli zaspati; pogovarjali smo se, kako bo jutri, ko bomo na Bledu in se šele polagoma zazibali v sladke sanje.

V nedeljo zjutraj se je prvi zbudil naš vaditelj. Pokliče Orliča Jankota, da zatrobi in v 20 minutah smo bili vsi pokonci in pripravljeni. Ko smo stopili na cesto je ura udarila štiri. Malo se še razgledamo po okolici in že stojimo ob Savi. Povodenj je porušila veliki železni most, vse je bilo razdrto in od vode spodjedeno. Mi smo stopili čez majhen lesen mostiček in kar bali smo se, da se ne bi podrl. Na drugem bregu Save smo se vsi do pasu umili z mrzlo vodo in napravili gimnastične vaje. Nato je ena skupina šla nabirat drv, drugi pa smo pripravili kuhinjo. Skuhali smo zajtrk in vsak je dobil košček kruha in skodelico čaja. Okrepčani smo jo junaških korakov mahnili proti Vintgarju. Orliči, ko bi vi videli, kako visok in lep slap dela Radovina tik nad mostičkom, na katerem smo stali! Ves se trese

od bučanja vode in od strahu je ves poten. Kakor skozi zaklet grad smo se plazili po Vintgarju. Kako je lep! Kar sami ga pojdite pogledati! Prav ustrašili pa smo se, ko je iz votline v pečinah visoko nad našimi glavami pribobnela sikajoča kača klopotiča, nekdanj lepa grajska hčerka! No brz se je

Mladčevski kroj od spredaj.

spremenila in v obliki vlaka pridvela iz predora, nas jezno ošinila s krvavimi očmi in izginila proti Karavankam. Mi pa smo tudi prehodili Vintgarjevo sotesko in jo med petjem in trobentanjem mahnili proti Bledu.

Blejski grad nam je že od daleč prijazno migal in še starček Triglav se nam je nasmihal. Pa bi ne bili veseli! Končno smo dospeli do jezera, ki

se v njem ogleduje »otok bleški, kinč nebeški« z Marijino cerkvico. Čolnar nas je peljal na otok, mi pa smo navdušeno peli »Po jezeru bliz Triglava«. Okrog nas je bilo na jezeru polno malih in večjih čolnov, ki so nosili množice k božji Materi. Ob devetih se je pričela sv. maša, pri kateri smo Ma-

Mladčevski kroj od zadaj.

rijo prosili, da bi bili dobri Orličci in njeni otročiči, pa za vas smo tudi molili in za svoje domače.

Ko smo se prepeljali spet na suho v smeri proti kolodvoru, smo šli stikat za pripravnim taboriščem. No in končno smo res našli krasen prostor tam pod strmim Babjim zobom, tam kjer se vrše vsako leto konjske dirke

in odkoder smo lahko videli vse vlake in se še kopali. Postavili smo šotor, kuhali, peli, vriskali in trobili brez konca in kraja. Štirje Orlički pa so kar izginili. Splezali so skrivaj po strmih skalah navzgor; ko so bili že zelo visoko, tako da smo jih komaj še videli, so pa začeli trobiti. Vaditelj pa hud! Seveda, skrbelo ga je, da ne bi kateremu spodrsnilo in bi se brezplačno pripeljal na dno! Pa nazadnje jih je le okregal in bilo je dobro, samo da so se vsi zdravi vrnili. Kosilo naših kuharjev nam je dobro teknilo. Po kosilu smo pa začeli pisati razglednice: mami, bratcem in sestricam in tetam in vam tudi, samo ne vem, če ste jih vsi dobili! Med tem se nam približata dva lepo oblečena gospoda in že smo se bali, da nas bosta začela poditi iz našega prijetnega bivališča. Kaj še! Poprosita nas, če lahko nas in šotor slikata. Seveda smo bili vsi zadovoljni. In brezplačno je bilo! Le pogledjte nas na sliki! Skoda, da nismo bili vsi skupaj!

Okoli dveh popoldne smo pospravili šotor, pogasili ogenj ter se začeli kopati. O, kako topla je bila voda! To smo plavali, skakali na glavo

Trnovski Orlički taborijo.

v vodo, naša dva najboljša plavača in skakača sta pa delala še težje skoke. Dobri plavači z vaditeljem so plavali celo proti sredi jezera.

Ob petih smo se oblekli in se podali zdravi in skopani na pot okoli jezera, Joj, koliko tujcev smo srečavali! Če si pa pogledal na jezero, ti je oko uzrlo polno čolničev, ki so se na valčkih prijetno pozibavali. Šli smo tudi mimo kraljevega gradiča. Strašno so nam bili všeč vojaki kraljeve častne straže, pa mislim, da tudi mi njim. Kako so nas gledali in mi nje! Tako smo prehodili vso pot okoli jezera, nato pa dali jezeru slovo.

Na kolodvoru smo čakali na vlak in od veselja peli in peli, da smo prepeli vse, kar smo znali. To so nas poslušali! Začeli so nas spraševati, kdo da smo. »No,« pravi vaditelj, »če bi radi vedeli, kdo da smo, pa povjemo!« In zapeli smo: »Orel leti proti goram.«

Če se smemo malo pobahati, bi rekli, da se mi trnovski Orlički povsod dobro odrežemo: na tekmah, akademijah, pa tudi na izletih. Če vi bratci mislite, da to ni res, pa še vi pišite, kako pri vas take reči opravite! Zdaj pa, bratci Orlički in Mladci po lepi Sloveniji: Krepko pozdravljeni! Bog živi! — Trnovski Orlički v Ljubljani.

1. Solza ljubezni.

Da, lepa so bila otroška leta! Sanjal sem, hrepenel, koprnal. Kakor zlat žarek zablesti včasih svetel spomin na one lepe, sladke sanje; kakor nebeška zvezdica v polnoči se utrne lepa misel na one prelepe dneve. In danes, zdaj v tistem večeru je zrastle pred menoj taka prelepa misel.

Nedelja je bila tedaj. Curkoma je lilo skoraj vse dopoldne. Gledali smo skozi okno. Tone, Lojze, mala Jerica in jaz. Pri peči je sedela mama in čitala iz velike knjige. Naveličali smo se dežja in zahotelo se nam je igre. Majhni smo še bili tedaj. Jaz sem imel šest let, Tone pet, Lojze štiri, Jerica pa je bila še v sami srajčki. Jaz sem hodil že v šolo in pri maši sem tudi že bil. Tako lepo je bilo! In tedaj sem si zaželel, da bi bil tudi sam gospod. Molil bi pred oltarjem, dva strežnika bi imel in zvončki bi tako lepo cingljali! Ah!

»Dajmo se mašo!« sem se hipoma prebudil iz sanj. »Jaz bom gospod, ti, Tone, boš ministrant, vidva bosta pa pri maši.«

Oltar je bil kmalu gotov. Pogrnilo smo mizo z belim prtom, postavili velik križ, ves prašen in črviv. Sveč nismo imeli, zato smo zatakneli v kolesca od sukanca tanke šibice; za stopnico je služil majhen stolec. Tone, bistra glavica, ni imel zvonca, pa je šel v hlev in ga odvezal moji ovčici.

Tako! Cerkev je gotova. Gospod odide s strežnikom v zakristijo — stransko sobo — v cerkvi ostanejo le ljudje — Lojze in Jerica.

Praznično mi je bilo pri srcu. S tihim spoštovanjem sem se opravljal. Čez hrbet sem ogrnil star mamin predpasnik, z luknjo v sredi. Kdo jo je videl tedaj? Albe menda sploh imel nisem, za bired pa je služila stara očetova kučma, ki je le pozimi gledala luč sveta, čez leto pa je ležala v predalu, prav na dnu.

Svečano sva stopala. Tone z veliko knjigo — koledar Mohorjeve družbe je menda bil — jaz pa za njim. Lojze in Jerica sta prasnila v smeh, ko sta videla luknjo v mojem plašču. Pokaral sem ju s strogim pogledom, kot sem videl našega gospoda pri fari. Upokojila sta se in maša se je pričela. Strežnik je pozvončkal, jaz pa sem se vrtil in mrmral kot naš gospod.

Mati je prenehala s čitanjem in nas opazovala. Ozrl sem se mimogrede nanjo in tedaj je zablestela na njenem razoranem licu biserna solza. Samo za hip sem uzrl to nežno solzico in že se je utrnila, orosila lice in izginila. Nisem doumel globoke vrline tega bisera, nisem spoznal njegove neskončne vrednosti.

O, da ne bi nikoli pozabil tega trenutka! Da bi vedno blestel pred menoj ta biser!

Kdo bi bil zmeraj doma?

Raznovrstni izleti.

Dober dan, dragi moji! Dolgo časa me ni bilo do vas. Veste, podal sem se na izlet v deželo Lenuhov, zato me ni bilo toliko časa na izpregled. Kako se mi je tam godilo, vam ne vem dosti povedati. Tam se namreč človeku še misliti ne ljubi in spomin mu opeša; tudi vam ne maram lagati, zato bom o tem svojem izletu kar lepo molčal.

Zdaj, ko sem se vrnil, pa moram tale spis dovršiti; če ne, me bodo vaši gospodje za ušesa.

Povedati vam moram nekaj o poučnih izletih. Silno koristno je, če si sme kdo ogledati razna tovarniška podjetja. Tam vidi, kako se sirovo ali neobdelano blago od roke do roke, od stroja do stroja spreminja, dokler ne pride slednjič popolnoma izdelano na dan. Vsakemu posamezniku takega ogleda ne bodo dovolili; če gre pa vas več skupaj na izlet in si že naprej izprosíte vstop, vas pa ne bodo nikjer ven metali. Se toliko vam bodo postregli, da vam bodo dali človeka, ki vam bo vse delo s primerno in potrebno besedo pojasnjeval.

Veliko se človek nauči, če ogleduje razne stavbe: gradove, cerkve, palače. Mnogo plemenitega užitka boš imel, če boš z vodenikom ob strani ali s knjigo v roki ogledoval razne kipe, slike, oltarje in drugo umetnost po naših cerkvah.

In spet obisk prirodnih lepot ali v zemlji skritega rudninskega bogastva: povsod ti kaže svojo moč in mogočnost najvišji Mojster, čigar dela so in ostanejo na veke neprekosljiva.

Silno razvita je današnje dni turizma, hriboilstvo pravimo po domače. Skoro ga ni več človeka v naši domovini, ki bi še ni bil splezal na kako višjo goro. Šmarna gora, Sv. Jošt, Krim in Ptujška gora so takim ljudem prenizki, Blegoš, Ratitovec, Kum in Donačka gora jim že komaj zadostujejo, ampak Stol, Grintovec, Ojstrica, Pohorje, Triglav in drugi velikani, ti spadajo v kraljestvo turizme.

Ko hodite na take gore, ne smete pozabiti, da je še vedno resničen tisti pregovor, ki pravi: »Gora ni nora, tisti je nor, ki gre gor.« Samo prav ga moraš umeti. Ta pregovor ti pravi, da je nespameten tisti, ki po gorskih velikanih išče svojih potov, stika za kozjimi stezami, človeških potov se pa ne drži. V kraljestvu divjih kozlov in srnjakov se previdno drži markiranih potov, pa se ni bati, da bi kam zašel. Tudi padel ne boš, če boš previdno hodil. Previdno, pravim. Po gorah ne smeš hoditi, kakor doma po sobi ali pa sredi široke ceste. Prav tako pazi na takih potih na svoje zdravje. Če ti je vroče, ne stoj na prepihu. Vzemi s seboj vsaj dvoje srajc, da se lahko od časa do časa preoblečeš.

Največji užitek, ki ti ga nudi hriboilstvo, boš gotovo imel v krasnem razgledu raz vrhe naših zemeljskih velikánov. Svet leži pred teboj kakor velik zemljevid.

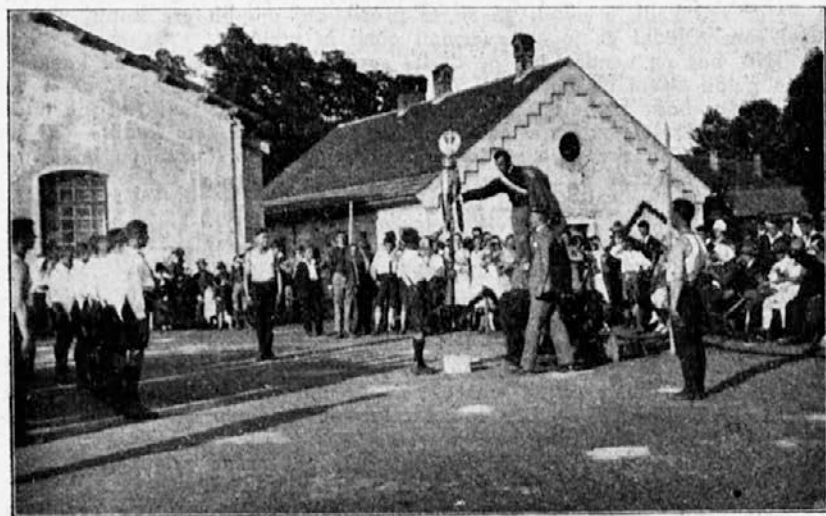
In kamor se oko ozre,
povsod se mi nov svet odpre.

Vzemi pa s seboj precej natančen zemljevid in, če le mogoče, tudi dober daljnogled, pa bo užitek še večji.

Druga prijetnost zate bo sveži, kakor sirovo maslo užiten gorski zrak in pa božajoči žarki planinskega solnca.

Vseh prijetnosti ti pa še opisati ne smem, če ne, bodo rekli turisti, da ne morejo ničesar novega doživeti, ker že naprej vse vedo, kaj jih čaka.

Omeniti hočem še družabne izlete. Cela društva, pa tudi samo majhne družbe gredo na izlete predvsem radi ljudi. Treba je, da se ljudje med seboj spoznajo, pa tudi, da sami sebe spoznajo.

Trnovski Mladci so si priborili prehodni prapor. (Str. 163.)

Na izlet greš radi ljudi. Opazuješ njih vedenje, poslušаш govorjenje, spoznaš ljudske navade in razvade; na takem izletu se boš lahko mnogo naučil, kar ti bo pozneje koristilo.

Vedi pa, da tudi drugi ljudje opazujejo tebe. Tvoj nastop, tvoje govorjenje, tvoje kretnje: vse bodo pregledali in tudi presodili. Zato pazi v družbi sam nase. Ne pravim ti, da svoje napake skrivaj ali pa, da bi jih samo doma pozabil; to je pot do hinavščine. Kar imaš napak in druge slabe navlake, vsega se skušaj odvaditi, da boš res kaj veljal v družbi. Nikdar ne smeš biti vsiljiv. Če vidiš, da te v kakšni družbi težko vidijo, če spoznaš, da si gotovim ljudem odveč, kar mirno se odstrani. Tvoje govorjenje naj razodeva pametnega in modrega človeka in naj ne bo kakor nedostojno čivkanje in umazano čvekanje nezrelih in izprijenih ljudi. Drevo spoznaš po sadu, človeka pa po vedenju in po govorjenju.

Posebno vi, mladi Orli in upanje boljših časov, pokažite s svojim obnašanjem, da ste sinovi duševno plemenitega naroda. To bo doneslo čast društvu, čigar člani ste, pa tudi vašemu rojstnemu kraju! Tako čedno vedenje bo obenem molčeča pridiga vsem tistim, ki bi se morebiti radi dostojno obnašali, pa se ne znajo.

Br. Joža:

Tak tobak pa prida ni.

Odzvonilo je poldan. Iz šole se vsuje roj otrok. Po stezi čez polje se napotita France in Peter.

Ne še daleč od šole se Peter ustavi in reče Francetu: »Na, tu imaš dinar, pa teci nazaj k Žanu po cigarete!«

France ga začudeno pogleda; nikoli še ni kupoval cigaret. Vedel je, da Peter rad kadil, a nikoli ga še ni prosil, naj mu jih gre kupit, vedno je šel sam. Gledal ga je z nevernimi očmi in molčal.

»No, boš pa vendar šel! Še ti daj svoj dinar, katerega si mi kazal v šoli in pojdi! Osem jih boš dobil in vso pot bova lahko kadila.«

»Peter, bodi pameten! Saj ne smeva kaditi! Pa tudi, ali ne veš, kako tobak škoduje zdravju! In če naš oče zvedo, da sem kadil!«

»Saj ne bodo zvedeli!« mu seže Peter v besedo. »Če se pa bojiš, da bi naju kdo videl, se pa za kratek čas skrijeva v gozd.«

»Ne grem po cigarete in tudi kadil ne bom!«

»Ali ni lepo, če se postaviš s cigareto v ustih? Da pa tobak škoduje, so pa same čenče! Meni verjemi, da učitelj, ki tako brani kajenje, tudi sam ne bi kadil, če bi bil tobak nezdrav! No, le pojdi!«

»Ne grem! Sam pojdi, če hočeš!« France odide in Peter ga zaničljivo in jezno pogleda:

»Oh, saj vem! Za en dinar ti je toliko, kot ne vem za kaj!«

France je že precej oddaljen, ko to zasliši. Obrne se in reče: »Ni mi dosti za en dinar, pa za cigarete ga ne dam! Doma denar hranim in imam že dva »kovača« in oče so mi rekli, da mi bodo dali še enega, če bom imel dobro spričevalo.«

Med tem se mu Peter približa in mu zopet začne prigovarjati:

»No, če greš, bo pa šest tvojih in moji samo dve!«

»Ne grem, če bi bile tudi vse moje!« France se odločno obrne in odhiti proti domu.

»Ti baraba ti! Skopuh! Za en dinar ti je toliko kot za cel svet! Jaz te bom pa že nažgal, le počakaj; saj sem ti jih že itak dolžan, ker mi zadnjič nisi hotel pokazati računске naloge!«

Peter in France več dni nista govorila; še v šolo in iz šole nista hodila več skupaj.

Neko opoldne, ko so pri Francetovih ravno kosili, stopijo v hišo Petrov oče; v eni roki so imeli šibo, z drugo so pa držali Petra za roko. Vsi začudeno pogledajo, ne vedoč, kaj to pomeni.

»France!« reko Petrov oče. Ali je naš Peter katerikrat kadil, ko sta hodila skupaj v šolo?«

France molči. Petra bi vseeno nerad izdal, ker ve, da bo Peter tepen, če pove, da je.

»No, le povej, saj ne bo nič hudega!« reko Petrov oče.

»Je...«, se France tiho oglasi.

»No, Peter, ali slišiš? Tako si tajil, da nisi! Jaz ti bom že pokazal kaj se pravi kaditi in potem še lažati!«

Peter in njegov oče torej odideta. Kaj je bilo neki potem doma?

Naslednji dan sta šla Peter in France zopet v šolo. Peter se pridruži Francetu in mu reče: »Nikoli več ne bom kadil! Od sedaj naprej pa bodiva spet prijatelja!«

Svjatoslav:

Marija in sirota.

*Marija je po svetu šla,
v naročju nesla Jezusa
in kamor je z ного stopila,
je bela roža, rdeča vzknila.*

*In srečala jo je sirota:
»Mati, daj mi žarek luči,
daj toplote in vedrine,
naj mi zlato solnce sine!«
Marija pravi, govori:
»Težka pot je pot za srečo.
Glej, tu dvoje rož gori:
hočeš belo ali rdečo?«
Sirota je roko stegnila:
»Rdeča roža je trpljenje,
bela roža odrešenje:
bela zame naj gori!«*

*Marija je po svetu šla,
v naročju nesla Jezusa,
siroti dala je roko
in vsi trije so šli v nebo — — —*

Svjatoslav:

O dajatvah.

Prijatelji moji, zgodbo vam povem, staro zgodbo o vikarju Štefanu.

Tam v naših hribih nekje je pastiroval. Dolgo je že od tega, leta zginjajo in ne štejemo jih. Pastiroval je in dajal, dajal od vsega, kar je imel: dajal od blaga in besede, od tistega, kar ga je mati učila, od tistega, kar so mu v šolah razodeli in od svojega poslanstva je dajal in od imenja farnega in lastnega. Ko je šel na biro, je vse, kar je nabral pri bogatih, pustil pri revnih v lesenih kočah:

»Glej, jokajo,« je dejal. »Nimajo ne južine ne večerje. Jaz pa nosim polno vrečo.«

In izsul je iz vreče in dajal:

»Nate, jejte, da ne boste lačni.«

Pa se je zgodilo, da je vse razdal in še vrečo je pustil v zadnji koči. Vedro je drobil zledeneli sneg proti domu, ko sreča berača, raztrganega in od mraza osinelega. Premrlo roko iztegne proti duhovniku in zaprosi:

»En dar v Boga ime, gospod...«

Vikar Štefan je prebrskal vse žepe; mrzla praznosta, vse je že razdal. Potem se je hipoma domislil. Slekkel je zimsko suktnjo in jo pomolil beraču:

»Vzemi, sveti Martin je dal polovico, jaz ti dam celo!«

Berač je obstal od začudenja, nato je vzel, se ogrnil in šel svojo pot. Vikar Štefan je pa stisnil glavo med ramena, polglasno zapel in vesel gazil do doma.

Potem je umrl.

Beli angel ga je prijel in odšla sta po stezi, ki se je razmikala v zelenečo cesto in cvetočo planico. Tam sta obstala. Od nekod, kakor iz neznane dalje, je nekdo povedal:

»Štefan, poklical sem te! Kaj si prinesel s seboj?«

Vikar Štefan se je zrušil na kolena in se razžalostil:

»Ničesar, Oče, vse sem razdal.«

Glas iznad oblakov je pa ukazal v svečano tihoto:

»Vstani, Štefan, in stopi na desnico blizu mene. Zakaj mnogi dajejo, pa malokdo v mojem imenu. Ti pa si razdal vse v mojem imenu.«

In Štefan je vstal in stopil v zarjo nebeške gloriije.

Ljudmila:

Junak.

Vsa cesta odmeva danes od veselega smeha in radostnih vzklikov. Rdeče čepice Orličev žarijo na polju kot mak. Zdajci zadoni iz mladih grl živahnih Orličev pesem, ki poje o junaštvu in hrabrosti: »Mi smo junaki.« Krepko in jasno donijo glasovi čez polje in če pogledaš te pogumne in mlade fantiče, te nehote obide radostna misel: »To bodo junaki, ki bodo tudi v viharjih življenja stali trdno in neomajno kot hrast na gor!«

Priredili so včeraj izlet na hrib, ki raste tam zadaj v nebo. Brat vaditelj je naročil, naj se ga udeleži, kdor hoče in more. Seveda so bratci Orliči to hitro izpremenili in uveljavili železni zakon, da vsak »mora«. Postavili so geslo: Kdor ne pride, ta ni junak! In res: skoraj vsi so bili na izletu.

Danes pa hitijo pevaje v telovadnico. A petje je prenehalo in vsi se ozro: tam zadaj sopiha za njimi še Tonček, ki so ga včeraj na izletu pogrešali. Komaj dospe v njihovo sredo, že ga obsujejo z vprašanji: »Tonček, zakaj te ni bilo? To je bilo lepo!« In Tonček se vzravna, pogleda po tovariših in pravi: »Mama me niso pustili. Prosil sem jih, ko so pa le rekli, da ne, sem pa še jaz dejal: No, pa ne grem.« Zaničljivo se mu posmehnejo, eden pa zavpije: »Šleval! Ti nisi za nič! Kaj se nisi znal postaviti?« Pa že se ustrašijo: neopaženo je prišel do njih brat vaditelj ter vse videl in slišal. Brez besed stopi k Tončku in pravi ostalim: »Tonček je junak! Postavljate se z junaštvom, a Tonček vas je prekosil vse. Kaj ste pozabili, da je največje in najlepše junaštvo premagati sebe in biti vitez pokorščine?!«

Pomladanska zgodba.

Tiste dni, ko je pratika kazala pomlad, je sosed Munih sejal pšenico. Zemlja je dehtela od jutranje svežosti, škrjanci so vriskali nad poljem in od nekod je dihal božajoč veter.

Sejal je sosed in sejal in ko je bil sevnik prazen in je prišel do konca njive in obstal v zavratnicah, je dejal:

»Truden sem, pa ne vem, če dočakam, da se ožiti.«

Po cesti je pa prišel tisti hip dečko, petnajstleten in veder:

»Oče, ne bo vam rodilo, vrane vam požro zrnje. Poglejte jih!«

Od hribov je priletel oblak vran in sedel na njivo. Sosed Munih se je zganil, pa se je umiril v trpko vdanost:

»Bog bo pomagal. Revez sem, pa mi bo dal rodovitno rast.«

Dečko je odšel dalje, kmet je pa znova napolnil sevnik in sejal. In ko je spet prišel do konca njive, je stopil od nekod k njemu mlad kmet. Motiko je nosil na rami in je dejal skrbno:

»Sosed, domov pojdi! Glej od hribov vstaja hudo vreme. Preljalice bodo in ne bo ti dobro.«

Sosed Munih je dvignil oči in res; od gora so plavali z neznansko strastjo oblaki in le včasih je preblisknilo med njimi, da je zagorela jasnina kot rahel up.

»Posejem še to. Saj vidiš, da je moje zadnje sejanje,« je dejal bolešno Munih. »Da bi le dozorelo!«

»Pusti vse! Vrane požro in toča pobije!«

»Bog bo pomagal!«

Kmet je odhitel domov, sosed Munih je pa sejal. Iz oblakov je lilo v težkih curkih, teklo sejavcu po obrazu, po laseh, a on je sejal, sejal.

Pa kot da je vzrastel iz tal, je stal pred njim star berač.

»Munih, domov pojdi, jaz posejem do konca.«

Munih je pogledal s čudovito vdanostjo tujca in se nasmehnil:

»Končal bom, če sem začel. Zadnjič sejem. Sedem križev nosim, sin mi je umrl tam daleč nekje, doma so bolniki, vsak dan jemo petkovo, pa moja njiva mora zoreti. Komaj tri okna bo pridelka, pa kar je, je dobro. Bog bo pomagal.«

In je stopil za dežjem preko razorov in je posejal že odmetke.

Takrat se je polje hipoma razblestelo v belo luč, koncem njive je stal Kriste in govoril s toplo besedo:

»Resnično ti povem, tvoja vera ti je pomagala!«

Razprostrl je roke čez polje, zginili so oblaki, škrjanci so zapeli nedeljsko pesem in tam daleč nekje je kipelo vriskanje.

Pšenica je pa še tisto uro vzknila, dorasla, se oživila in dozorela...

Urednikove novice.

Poverjenikom »Orliča«. Večinoma dobite »Orliča« pod skupnim ovitkom, da ga potem razdelite posameznim članom. Od več strani pa se pritožujejo, da ga dobivajo zelo pozno, dasi bi jim moral priti v roke okoli prvega dne v mesecu, ker izhaja vedno točno! Naročniki bi radi rešili uganke in srečkali za nagrado, pa rok zamudijo. Prosim vas zato prav lepo: Ko »Orliča« prejmete, takoj ga razdelite! Če ga pa kje morda pošta prepozno dostavlja, pa takoj sporočite upravi »Orliča«, v Ljudski dom v Ljubljani, da zadevo uredi!

»Sprehod po Ljubljani.« Tako je ime knjižici, ki jo je izdala uprava »Vrtca« v Ljubljani. Spisal jo je Viktor Steska, da bi bila kažipot našim šolarjem-izletnikom. Na 20 straneh opisuje vse poglavitne zanimivosti iz stare in sedanje Ljubljane. Stane samo 3 Din, pove pa toliko lepega, da bi jo moral kupiti vsak, kdor dela v Ljubljano izlet. Naročite jo lahko na dopisnici na naslov: Uprava »Vrtca«, Ljubljana.

Mladenkam in Gojenkam. Le prelistajte letošnjega »Orliča«, pa boste videle, da je veliko spisov pisanih prav za vas! Ali ni res? No vidite! Tako lepo skrbi »Orlič« za vas. Zdaj pa jaz vas vprašam: Ali pa ste tudi ve vse »Orliču« tako zveste, kakor je on zvest vam?! Šel sem vprašat Orlice, koliko je Gojenk in Mladenk in sem kar poskakoval od veselja, čeprav nisem nič več čisto mlad. Potem sem pa šel vprašat tisto gospodično, ki »Orličem« odpira vsak mesec gajbico, da izletijo ven v svet, koliko da jih pošilja v vaše hišice — joj! in tako sem odletel od začudenja in od strahu, da na eno nogo kar malo šepam in za glavo sem se prijel, da me kar boli in mislim, da bom od skrbi in žalosti dobil plešo! Joj! joj! Kako malo vas je, ki ste na »Orliča« naročene!! Ali se boste kaj poboljšale? Vsaj s plešo mi prizanesite! »Orliču« pa recite: Vse se bomo naročile, ker hočemo, da bodo tudi o nas lahko rekli: Zvestoba za zvestobo! Bog živi!

Orličeva pošta.

Orličí pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah. — Cenjeni gospod urednik in bravci Orliča! Nikar ne mislite, da mi Lovrenčki Orličí držimo roke križem. Kaj še! Vseh Orličev nas je 25 in imamo naročenih 23 »Orličev«! Vsako nedeljo po pozni maši imamo telovadbo. Tu se učimo redovne, proste in skupinske vaje ter lahko atletiko. Najbolj pa nam seveda ugajajo igre. Vendar je pa zdaj vse naše delo posvečeno predpisani tekmovalni tvarini, v kateri se pripravljamo za tekme, ki se bodo vršile dne 17. junija v Dornavi. Na praznik sv. Jožefa smo imeli Orlovski dan, na katerem smo Orličí nastopili s 5 telovadnimi in prosvetnimi točkami. Ljudem so zelo ugajale. Imamo tudi odsekovno Čebelico, v katero pridno nalažamo. Povem vam namreč, da se nekateri izmed nas nameravamo udeležiti orlovske prireditve na Stadionu dne 1. julija. Hočemo si tudi ogledati Ljubljano in obenem pohiteti na Brezje k Mariji Pomažaj ter v raj Slovenije na Bled.

Vsem Orličem širom mile slovenske domovine in tudi Vam, g. urednik, pošilja bratske pozdrave — Orlič Janko.

Bratec Janko! Zdi se mi, da si Ti vsaj že Mladec; tako sklepam iz tvoje pisave. Da ste pri vas delavni fantje, to dokazuje tudi 35 »Orličev«, ki priletijo na vaš poziv vsak mesec k Sv. Lovrencu. Le pridno varčujte, da se v Ljubljani snidemo in se na Brezjah Mariji priporočite. Kako lepo hodimo na Bled, pa berite v tej številki »Orliča«! Bog živi! Urednik.

Prevalje. — Pozdravljen, g. urednik! Vsi radi čitamo list »Orlič«, ker so prav lepe povestice v njem. Zato bi Vam še jaz in vsi Orli v Prevaljah kaj sporočili. Pri nas na Prevaljah ni veliko Orlov, zato se mi trudimo in vaditelja ubogamo, da se bomo prej kaj naučili. Sedaj se vadimo drugo vajo proti koncu. Želimo br. Tonetu obilo sreče! Jaz bom »Orliča« naročal do smrti. In hočem ostati Orlič. Bog živi! — Edi Vivod.

Ljubi Edi! Vesel sem, da so ti povesti naših pridnih pisateljev vseč. In še bolj vesel sem, da vaditelja pridno ubogate, kajti samo tisti, ki zna dobro ubogati, bo znal tudi sam kaj velikega narediti v svojem življenju! Bog daj, da bi bili vi Mladci in Orliči kmalu tudi dobri Orli! Hvala ti za zvestobo, ki jo obetaš »Orliču« in Orliču! Bog živi! — Urednik Tone.

Svetinje. — Cenjeni g. urednik! Mi svetinjski Orliči smo vedno kar tiho. Enkrat se pa moramo oglasiti. Tukaj se Orliči še precej živo gibljemo, 18 nas je. Telovadbo imamo skoraj vsako nedeljo po večernicah. Kako težko čakamo »Orliča«, pa ima zmeraj toliko zamude, da k nam zelo pozno pride. Kdo je kriv, ne vem. Prosim Vas, denite ta moj prvi dopis na veselo pošto! Pozdravljam Vas in vse brate in kličem vsem: Bog živi! — Franček Škrinjar, Orlič.

Dragi Franček! Je že prav, da se od vas še večkrat oglasite, saj ste fantje od fare! Škoda pa, da imate telovadbo samo »skoraj« vsako nedeljo! Dobro, da vem, da »Orlič« ne prihaja točno! Uprava bo poskrbela, da bo zanaprej lep red! Bog živi! — Urednik Tone.

Rešitve majskih ugank.

1. **Spomenik.** 1. Ivo, 2. sto, 3. poštena, 5. Breznik, 6. Una, 7. mak, 8. Ema, 9. peč, 10. konec, 11. Marjeta, 12. strugar, 4. boš zmagal. Rek: V tem znamenju boš zmagal (to je: križ je znamenje zmage).

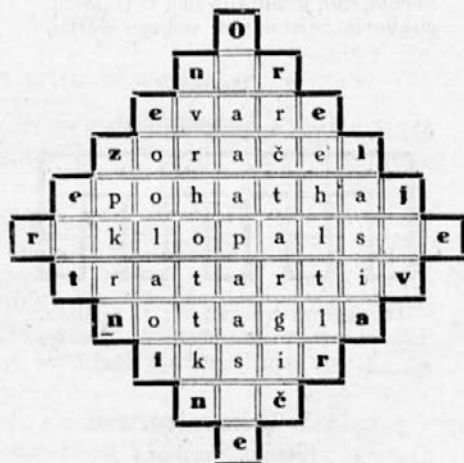
2. **Piramida.** 1. S, 2. ti, 3. rek, 4. Ivan, 5. testo, 6. Afrika, 7. revizor. Ime pisatelja: Stritar.

4. **Brzobjavka;** Ključ: Maribor, list, Besedilo: Sam sebi silo stori!

Rešivci vseh ugank: Jož. Močnik, Herb. Havlina, Mar. Bartol, Jan. Moder, Jos. Vovk, Fr. Šeškar, Ant. Svete, Al. Lovko, Jan. Klun, Jan. Košir, Šentvid.

Rešivec treh ugank: Pri Sv. Lovrencu Jož. Slodnjak.

3. Črkovnica.

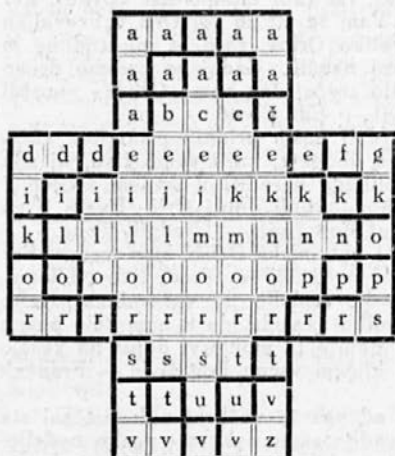
Orel je varčen in trezen.

Izreban je bil Jož. Močnik iz št. Vida in je dobil vezano knjigo Matija Valjavec iz zbirke »Slovenski pesniki in pisatelji«. Dosedaj so rešivci dobili še sledeče knjige: Kazan, Tolovaj Mataj, Valerija, Guliverjeva potovanja, Kralj gora in Mali lord.

Orličeve junijske in julijske uganke.

1. Križ.

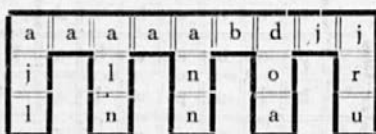
(A. Starec, Slatnik.)

1. Poklic, 2. počitek, 3. zarezan les, 4. siromak, svetišče, 5. veselica, grški bog, 6. pastir, mesto v Primorju, 7. ranocelnik, oblika ogljaka, 8. ruda, reka v Palestini, 9. pamet, 10. pekovska priprava, 11. dan v tednu. Ako si dobil prave besede, čitaš v obrobjenih kvadratih ime in p imek, poklic in rojstni kraj nekega dečka.

2. Glavnik.

(Orlič, Koromandija)

Od zgoraj navzdol: 1. rastlina, 2. časomer, 3. mast, 4. žensko krstno ime, 5. reka v Italiji.

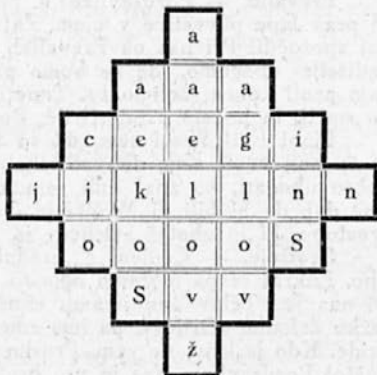
3. Črkovnica.

(Smuk, Maribor.)

N E E S S B G A P E A A O J S M Z

4. Križna uganaka.

(Rojnik, Šentvid.)

1. soglasnik, 2. greh, 3. spornik, 4. slovenska reka, 5. d. žela v Afriki, 6. prednji del voza, 7. samoglasnik. — Po s, e, i navzdol in od leve na desno se bere ime slovenske reke.

5. Posetnica.

(Jaka, Kurja vas.)

Jerica Ludetič — Holnič

Kaj je ta gospa po poklicu?

6. Številnica.

(A. Starec, Slatnik.)

19, 1, 17—15, 18, 2 6, 18, 19—16, 8, 6, 15—19, 1, 13, 8—15, 6, 21, 20, 16, 17—15, 6, 5, 6, 18, 23—6, 11—4, 6, 23.

Nastavi namesto številčk črke in dobil boš znan pregovor.

7. Številnica črkovnica.

(Jaka Smuk, Maribor.)

10 i, 5 e, 15 o, 1 č, 7 d, 12 r, 18 i, 2 e, 16 v, 8 e, 3 k, 13 e, 9 ž, 4 r, 14 h, 6 s, 11 o, 17 n.

Rešitve je treba poslati do 15. julija na urednikov naslov.

»Orlič«, glasilo Orličev in Mladcev ter Gojenk in Mlendenk, je mesečnik. Izdaja ga Društvena nabavna zadruga v Ljubljani, Ljudski dom. — Uprava: Ljudski dom, Ljubljana. Naročnina za odseke, ki naroče vsaj 20 izvodov pod skupnim zavitkom, 8 Din letno, za vse druge 12 Din. — Urednik: Tone Anžič, Razlagova 1, Ljubljana. — Za Jugoslov. tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.